

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

C/Manuel Sanchís Guarner, 10
07004 Palma
T +34 971 49 60 60
F +34 971 49 60 78
info@gobmallorca.com
www.gobmallorca.com

Exposa

Que davant el tràmit d'informació pública en el procediment per aprovar el Pla de gestió Natura 2000 de la costa de llevant de Mallorca i declarar zones especials de conservació (ZEC) determinats llocs d'importància comunitària (LIC) de les Illes Balears, hi presenta aquestes

AL·LEGACIONS

1 - Apartat 2.5. *Estat de conservació, pressions i amenaces dels elements clau*

Pel que fa a *Falco peregrinus*, l'espècie no cria colonialment. A més a més dubtam que la majoria de les afirmacions que es realitzen sobre molèsties i mortalitat estiguin fonamentades sobre dades locals registrades amb metodologia científica. Existeix un evident dèficit d'informació sobre aquesta espècie, a les Balears i també a la zona compresa pel pla de gestió.

Pel que fa a les aus marines, segons han establert diversos treballs d'investigació, la tendència a llarg termini per a *Puffinus mauretanicus* és l'extinció¹.

No es presenten en aquest apartat valors quantificats de població o superfície per a les espècies i hàbitats de conservació prioritària. L'única informació facilitada en aqueix sentit la trobam a l'annex I (formularis normalitzats de dades). Aquesta base informativa, a més de no estar actualitzada (4 dels 7 formularis adjunts són de 2011) presenta informació deficient, com es confirma per part del propi pla en diverses ocasions.

2 - Apartat 3.1. *Objectius*

En aquest apartat s'exposa que "*Els objectius generals es desagreguen al seu torn, en objectius operatius que resulten quantificables, mesurables mitjançant indicadors i directament verificables, el que permet realitzar un adequat seguiment i avaluació de resultats.*"

¹ Genovart, M., Arcos, J.M., Alvarez, D. et al., 2016. Demography of the critically endangered Balearic shearwater: the impact of fisheries and time to extinction. Journal of Applied Ecology

Segons la *Ley 42/2007, de Patrimonio Natural y de la Biodiversidad*, al seu article 45.1.a., els plans de gestió de les ZEC han d'incloure “*al menos, los objetivos de conservación del lugar y las medidas apropiadas para mantener los espacios en un estado de conservación favorable*”. La pròpia llei defineix els objectius de conservació com els “*niveles poblacionales de las diferentes especies así como superficie y calidad de los hábitats que debe tener un espacio para alcanzar un estado de conservación favorable*”. Per tant, per a cada un dels hàbitats de l'annex I de la Directiva d'Hàbitats i les espècies animals i vegetals incloses en l'annex II de la mateixa Directiva s'han de definir com objectiu la mida poblacional o l'índex d'abundància o la superfície d'ocupació per als que es consideraran que es troben en un estat de conservació favorable.

No observam que el pla inclogui objectius de conservació tal i com estan definits i requerits per la Llei 42/2007. Els objectius operatius definits a la taula 24 (*Mesures de gestió segons els objectius proposats en el pla de gestió*) no responen en absolut a n'aquest requeriment. A l'apartat 6.5. *Indicadors del grau de compliment dels objectius del pla* els indicadors que es presenten semblen més aviat els elements de verificació de les mesures plantejades, però en cap cap serveixen per avaluar el compliment dels objectius de conservació tal i com estableix la Llei 42/2007. Tampoc a l'annex IV *Seguiment dels tipus d'hàbitats d'interès comunitari i de les espècies natura 2000* s'estableixen objectius quantificats per als criteris d'èxit, ni apareixen valors de referència inicial en molts de casos.

En aquest sentit cal tenir ben present la **sentència 670/2020 del Tribunal Suprem**, a arrel del procediment de SEO/Birdlife sobre la regulació de la xarxa Natura 2000 a Extremadura, en la qual s'indiquen **deficiències observades en els plans de gestió i que varen motivar la seva anul·lació**:

a) *Carecer de un valor de referencia predeterminado para cada especie o hábitats, al menos en sus elementos claves, en número concreto de ejemplares, que se considere como población de referencia del buen estado de conservación de la especie (determinación de las poblaciones idóneas en función de las circunstancias de cada territorio ZEC y ZEPA).*

Para cada Elemento Clave se debe definir su estado de conservación actual enfrentándolo al considerado como su Estado de Conservación Favorable (ECF), una situación en la cual cada tipo de hábitat y cada especie prosperen tanto en calidad como en extensión y presenten buenas perspectivas para continuar prosperando en el futuro, el cual es el objetivo final a alcanzar para todos los Elementos Clave. Un ejemplo paradigmático de lo que decimos es el PLAN DE GESTIÓN del Alto Tajo que ilustra, por comparación, el por qué aceptamos el planteamiento de la Sociedad recurrente.

b) *Definir, con el suficiente nivel de detalle, para facilitar su aplicación, cada una de las medidas de conservación que se consideren necesarias para alcanzar el nivel poblacional de referencia, respondiendo a la triple cuestión señalada por la demandante (quien hace qué, cuándo y cómo).*

c) *Cada medida debe contar con el establecimiento de indicadores para evaluar su desarrollo, previendo los mecanismos necesarios para asegurar su efectiva aplicación.*

d) *Fijar objetivos operativos que deben de ser objetivos prácticos realizables durante el periodo de vigencia del Plan de Gestión, con el fin de corregir o atenuar el efecto de los factores condicionantes que inciden sobre el estado de conservación del Elemento Clave mediante los recursos existentes ya sean económicos, tecnológicos, humanos o científicos,*

y dirigidos, en cualquier caso, a la consecución de los objetivos finales marcados para cada elemento clave.

3 - Apartat 3.2. Mesures. Objectiu 2.7. Evitar la degradació dels hàbitats marins

L'apartat de sanejament de l'apartat 1.2.2. Usos humans amb incidència en la conservació és prou clar sobre les deficiències de la zona pel que fa al tractament d'aigües residuals. Sugerim incorporar com a mesures: a) Impulsar la modernització de les infraestructures de depuració que es situen o tenen influència sobre les ZEC d'aquest pla, per tal d'implantar **sistemes de tractament terciari**. b) Impulsar la reutilització de les aigües depurades derivades de la mesura anterior, per tal d'aprofitar el recurs i **reduir o eliminar els abocaments a la mar**. En especial, caldria eliminar els 4 emissaris més grans que aboquen dins les ZEC.

4 - Apartat 3.2. Mesures. Objectiu 4.1. (...) procurar la sensibilització social, la formació i la participació ciutadana activa (...)

Caldria concretar aquí la creació i funcionament d'un organisme consultiu i de participació social que pugui ser informat periòdicament del desenvolupament del pla i pugui fer propostes a la vista dels resultats. Sugerim incorporar com a mesura la **creació de la comissió de seguiment** de les ZEC englobades per aquest pla, organisme de caràcter consultiu, amb una composició establerta per resolució de la direcció general competent que focalitzarà en les entitats socials i econòmiques que tenguin relació amb els espais, i que es reunirà com a mínim amb periodicitat anual.

5 - Apartat 3.2. Mesures. Objectiu 5.2. Garantir el control de les activitats que es desenvolupen, assegurant el compliment de la normativa aprovada

Els sistemes de monitorització electrònica poden ser útils per a registrar alguns dels usos, però la vigilància efectiva del compliment de la normativa vigent a les ZEC passa per reforçar l'operatiu humà. A part de les mesures de coordinació entre els diferents agents de l'autoritat que poden participar en el dispositiu, està clar que l'organisme que hauria d'assumir el pes fonamental d'aquesta funció, per capacitat i capacitació, és del cos d'Agents de Medi Ambient. Sugerim incorporar com a mesura destinar per part del Servei d'**Agents de Medi Ambient** els recursos humans i materials suficients per a la vigilància adequada dels ZECs d'aquest pla. La dotació futura de places d'aquest servei haurà de tenir en compte les necessitats derivades de la vigilància especial d'aquests i altres espais de la xarxa Natura 2000.

6 - Apartat 3.3. Calendari d'actuacions i valoració econòmica

La dotació econòmica per a les actuacions de la mesura 1.4.1. *Dur a terme el seguiment de l'estat de conservació dels elements clau* és absolutament insuficient. Aquesta deficiència és important, ja que sobre la correcta avaluació de l'estat de conservació es fonamenta l'avaluació dels efectes de les diferents mesures de conservació aplicades. Suggerim **incrementar substancialment la dotació econòmica prevista** per al desenvolupament d'aquesta mesura.

7 - Apartat 5.2. Regulació de les activitats d'ús públic. 5.2.3. Animals de companyia

La Direcció Insular de Cooperació Local i Caça ha aprovat el 2020 una proposta d'ordenança municipal que estableix les condicions per a l'establiment i manteniment de colònies felines. El document, que recull bona part de les propostes que es van elaborar anteriorment en un procediment impulsat pel Servei de Protecció d'Espècies de la Conselleria de Medi Ambient i participat per diverses administracions i entitats, estableix de forma general la prohibició de colònies felines a menys de 200 metres de terreny no urbà. Tenint en compte que aquesta mesura no serà d'aplicació sense que els ajuntament l'acordin, i considerant que la seva aplicació seria fonamental per minvar la pressió del moix com espècie invasora, un problema ben identificat al pla. Suggerim modificar el relatiu a les colònies de moixos, amb la següent redacció: **Les colònies de moixos i de qualsevol altre carnívor estaran prohibides en l'interior de les ZEC o a una distància inferior a 200 metres des dels seus límits.**

8 - Apartat 5.2. Regulació de les activitats d'ús públic. 5.2.10. Sobrevol

La cartografia de la limitació de sobrevol, especialment al plànol 5.3.2, ens sembla poc fonamentada. Entenem que aquesta activitat es limita a causa de les molèsties que pot suposar a algunes espècies clau (especialment aus marines). Davant la manca de cartografia de detall que determini tant les zones de reproducció actuals i potencials com les zones d'alimentació i descans (a terra i a la mar) consideram que **cal estendre la limitació a tot l'àmbit de les ZEC**. D'altra banda, desconeixem quin ha estat el criteri per establir l'alçada mínima de vol als 800 metres (de fet els aparells d'aeromodelisme i drons no poden volar legalment per damunt dels 120 metres sobre el terreny).

9 - Apartat 5.2. Regulació de les activitats d'ús públic. 5.2.11. Escalada i psicobloc

Pel que fa a la limitació temporal de la pràctica de l'escalada per tal d'evitar l'afectació a determinades espècies, segons observacions de camp realitzades a Mallorca l'activitat reproductiva de *Phalacrocorax aristotelis* a les colònies de nidificació comença el novembre, quan ja s'observa l'aportació de material als nius. Per tant suggerim que **la limitació s'estableixi entre els mesos de novembre i juny, ambdós inclosos.**

10 - Apartat 5.2. Regulació de les activitats d'ús públic. 5.2.12. Espeleologia

L'establiment d'un màxim de 10 persones per visita a les cavitats és una mesura insuficient per si mateixa si no s'emmarca en una limitació en el total diari. Davant la manca d'estudis de capacitat de càrrega de les coves per suportar aquest ús (un aspecte que la planificació de les ZEC hauria de contemplar), suggerim l'**adopció d'un màxim de 2 visites diàries per cavitat**.

D'altra banda, al punt 2 caldria deixar clara la necessitat de l'autorització per a la visita amb finalitat comercial, i per tant suggerim que la redacció sigui "2. La visita organitzada a les cavitats existents en l'àmbit del present pla de gestió amb finalitat comercial únicament podrà realitzar-se els dilluns, dimecres i divendres i **requereix d'autorització** de la direcció general competent per a la gestió d'aquest pla."

11 - Apartat 5.2. Regulació de les activitats d'ús públic. 5.2.13. Acampar, bivaquejar i pernoctar

Mentre no hi hagi un marc regulatori general per aquestes activitats a les Balears, sembla convenient que als espais amb règims de protecció especials hagin d'estar condicionades a autorització. Per això suggerim que fora de les zones de domini públic i de servitud de protecció l'acampada sigui una activitat **autoritzable** en cas que el corresponent informe tècnic ho consideri adequat.

12 - Apartat 5.2. Regulació de les activitats d'ús públic. 5.4.3. Tractaments fitosanitaris

Consideram que aquí el plantejament és avui dia massa obsolet fins i tot per a zones que no gaudeixen de nivells de protecció especial. Creim que s'ha de contemplar el **foment de les espècies autòctones depredadores, l'atracció i eliminació selectiva mitjançant determinats recursos (com les feromones), la intervenció puntual i no massiva**, i en el cas que sigui imprescindible aconseguir resultats a curt termini i intervenir amb fitosanitaris optar per productes de **màxima selectivitat i d'origen biològic**.

13 - Apartat 5.8. Activitats i projectes en l'àmbit marí. 5.8.2. Captures accidentals d'aus marines

Aplaudim que s'inclouï el tractament d'aquesta greu problemàtica que afecta algunes de les espècies clau de les ZEC d'aquest pla. Mesures adreçades a la modificació del sistema de pesca amb palangre per evitar les captures accidentals sense dubte significaran un avanç en la mitigació de la situació. Dit això, cal considerar que les espècies afectades per aquesta causa de mortalitat i que són presents a les ZEC objecte del pla tenen una elevada mobilitat,

i fins i tot en l'època en que es reproduïxen i per tant estan més lligades a les colònies els seus moviments diaris poden ser de llarg abast. Les aus que s'alimenten o transiten per les ZEC d'aquest pla provenen possiblement de forma majoritària (no tenim prou informació) de les colònies de Cabrera. Per això, l'efectivitat d'aquesta mesura serà molt limitada si s'aplica únicament a l'àmbit d'aquestes ZEC. Davant això suggerim

- Que la direcció general competent en la gestió de les ZEC impulsi, conjuntament amb la direcció general competent en pesca, una **estratègia per a la implementació de mesures per a mitigació de captures accidentals per part de la flota balear que pesca amb palangre**. Aquesta estratègia s'ha de fonamentar en la **col·laboració amb el sector pesquer**, facilitant-li el canvi a les metodologies més adequades i primant la seva adopció en les diferents línies d'ajudes econòmiques que es convoquin.
- Que en un termini de dos anys, per poder pescar amb palangró en l'àmbit de les ZEC d'aquest pla les embarcacions hauran d'haver subscrit amb la direcció general competent en pesca un **acord d'implementació de mesures per evitar les captures accidentals d'aus marines**. Les embarcacions compromeses adoptaran aquestes mesures de forma general durant la seva activitat, i no exclusivament quan pesquin dins l'àmbit de les ZEC del pla.
- Que les mesures s'hauran de mantenir **al llarg de tot l'any**, ja que a causa de les diferents fenologies de *Puffinus mauretanicus* i *Calonectris diomedea* l'afectació, que certament és major entre gener i juny, es manté durant l'estiu i tardor per a *Calonectris* (amb un pic important l'octubre) i a partir del novembre ja es tornen a detectar casos de mortalitat de *Puffinus*².

14 - Apartat 5.8. Activitats i projectes en l'àmbit marí. 5.8.4. Fondeig

Pel que fa a les mesures establertes als punts 2 i 3, que estableixen zones de fondeig condicionat amb limitació d'eslora i també una zona de fondeig regulat a Mondragó, apreciam l'esforç en regular aquest ús prioritzant les embarcacions locals i petites, però apreciam alguns possibles inconvenients a la proposta. Així, pensam que allunyar les embarcacions de més de 16 metres d'eslora fins a profunditats superiors als 15 metres pot complicar la no afectació a posidònia i la seva verificació. Si el que es pretén és distanciar les grans embarcacions de les cales, alliberant espai per a les més petites, l'aplicació d'aquest condicionant de fondària pot ser excessiu aplicat de forma general. D'altra banda, l'exclusió de les embarcacions de llista sisena a la zona de fondeig regulat de Mondragó és exclouent per als ciutadans que no disposen d'embarcació pròpia i han d'optar per llogar-ne una.

Potser aquest àmbit requereix insistir en el debat participatiu per tal d'arribar a solucions efectives i si és possible consensuades. Davant això proposam, a partir del procés participatiu, fixar un termini d'un any per definir d'una **nova cartografia de detall** que estableixi (a més de a Mondragó) les possibles zones de fondeig regulat que siguin

² Cortés, V., 2017. Avaluació i mitigació de les captures accidentals d'ocells marins en la pesca artesanal de palangre del Mediterrani. Tesis doctoral. Departament de Biologia Evolutiva, Ecologia i Ciències Ambientals, Universitat de Barcelona.

convenients (determinant nombre de boies i eslores corresponents en funció de la tipologia de l'espai i la capacitat de càrrega que es fixi) i que determini les cales on, per la seva morfologia i capacitat de càrrega, sí que seria convenient establir fondeig condicionat amb limitació d'eslora fins a la distància que es consideri convenient.

També sobre aquesta proposta dir que hem detectar alguns errors en la cartografia de les zones de fondeig condicionat, que segons batimetries consultades correspondrien a zones amb fondària major de 15 metres (a Cala Magraner, per exemple). Convindria idò revisar aquesta informació.

En relació al punt 4 (ZEC ES5310099 **Portocolom**) consideram que l'impacte generat per la navegació i fondeig genera una degradació greu i molt evident de les condicions ecològiques del LIC i per tant resulta adient establir la **prohibició de qualsevol augment de la capacitat d'acollida d'embarcacions**, en fondeig condicionat, regulat o a les altres instal·lacions nàutiques. L'estudi de capacitat de càrrega previst a la mesura 2.7.5 no s'ha de limitar als punts de fondeig, sinó que ha de considerar l'impacte de tot el fondeig i la capacitat de càrrega de la ZEC.

D'altra banda, i també en relació la ZEC ES5310099 **Portocolom**, cal **revisar la cartografia de les comunitats bentòniques** pel que fa a la distribució de les praderies de les diferents fanerògames presents, en especial *Cymodocea nodosa*. Aquesta base és imprescindible per a l'adopció de qualsevol mesura d'ordenació del fondeig dins la ZEC. Pel que fa a la seva protecció davant el fondeig, caldria delimitar-les visualment de forma consistent (englobant les petites zones d'arena que queden a dins) i àmplia (amb prou marge de protecció exterior).

15 - Apartat 5.8. Activitats i projectes en l'àmbit marí. 5.8.5. Navegació

A més de la prohibició de navegació amb motos aquàtiques establerta al punt 2 per a la ZEC ES5310099 Portocolom, trobam a faltar també la seva prohibició a la resta de les ZEC, en especial a la ZEC ES5310030 Costa de Llevant, en la qual es situen colònies de cria d'espècies clau que es poden veure afectades pel renou elevat que causen aquestes embarcacions. D'altra banda, el seu impacte també és important més enfora de la costa, a causa de la seva elevada velocitat i renou que pot afectar espècies marines com tortugues i dofins. Per això suggerim establir la **prohibició de motos aquàtiques també a la ZEC ES5310030 Costa de Llevant**.

Pel que fa a la mesura que estableix la navegació a menys de 10 nusos quan s'estigui a menys de 200m de la costa per evitar afectacions apreciables sobre les espècies marines protegides d'interès comunitari, pensam que les espècies clau més vulnerables a la navegació a alta velocitat (tortugues i cetacis) no se situen precisament a la franja més propera a la costa. El punt 4 ja estableix la possibilitat de regular les condicions de la navegació si es determinàs la seva conveniència en funció dels resultats de les mesures 1.11.1 i 1.11.2.

16 - Apartat 5.8. Activitats i projectes en l'àmbit marí. 5.8.8. Prospeccions

Cal tenir en compte que els efectes dels sondejos acústics s'estenen molt més enllà de la zona prospectada. Per tant **la prohibició limitada a l'àmbit de les ZEC resultarà insuficient per evitar els efectes negatius sobre els hàbitats i les espècies en el cas que s'autoritzi prospeccions a àrees properes**. Cal tenir això ben present per al cas de futurs projectes que es puguin plantejar, i considerar-ho com a determinant en l'avaluació de repercussions ambientals.

17 - Apartat 5.8. Activitats i projectes en l'àmbit marí

Trobam a faltar aquí un bloc de determinacions sobre les **instal·lacions portuàries que afecten la ZEC ES5310099 Portocolom**. Alguns dels aspectes fonamentals que s'haurien d'abordar són:

- la **prohibició de creació o ampliació d'infraestructures**. A part de les conseqüències sobre la dinàmica litoral de la ZEC, ja hem indicat que consideram inconvenient qualsevol intervenció que pugui resultar en un increment de la capacitat d'acollida nàutica de la ZEC a la vista dels greus impactes ja existents.
- **l'avaluació de repercussions prèvia a qualsevol intervenció de dragat**, en atenció especial als seus efectes sobre les comunitats de fanerògames.
- la millora en la gestió de l'activitat industrial, per **evitar la contaminació generada amb pintures i altres productes** arrossegats per les aigües que arriben a la mar procedents de les diferents àrees on es duen a terme aquestes feines. Aquesta mesura hauria de contemplar un major distanciament de l'activitat industrial des de la mar, i sistemes de recollida de les aigües contaminades per al seu posterior tractament adequat. A més dels efectes sobre la mar, cal considerar també els efectes que pot tenir sobre la salut de les persones la difusió de partícules procedents del rascat de pintures i de la neteja a pressió d'embarcacions.

18 - Apartat 5.9. Altres projectes o activitats. 5.9.2. Instal·lacions fotovoltaïques

Només han d'estar permeses les instal·lacions fotovoltaïques per a autoconsum. Consideram que **no hi han d'estar permeses les instal·lacions de producció industrial**.

19 - Apartat 5.9. Altres projectes o activitats. 5.9.6. Abocaments

Com queda palès a l'apartat "sanejament i depuració", la situació és molt millorable en aquest àmbit. A part de les disposicions ja incorporades en aquest punt, que tanmateix ja són les d'obligat compliment, consideram que s'ha d'avançar donant una passa més en la millora del tractament i gestió de les aigües. Així suggerim que la direcció general competent

en la gestió de les ZEC impulsats amb la direcció general competent en recursos hídrics i els ajuntaments implicats per tal de prioritzar la **millora de la gestió i tractament de les aigües pluvials i fecals dels nuclis urbans** annexos o propers a les ZEC. Aquests acords han d'incloure la correcta separació dels dos tipus d'aigües, la connexió de totes les edificacions urbanes a la xarxa, la implantació de sistemes de depuració terciaris a les estacions que es situïn prop de les ZEC o aboquin les aigües tractades en les seves immediacions i l'aprofitament de les aigües depurades per a la seva reutilització, eliminant els abocaments via emissari dins l'àmbit de les ZEC.

20 - Apartat 5.10. Qualitat ambiental. 5.10.1. Contaminació acústica

Sobre la base dels arguments exposats en aquest apartat, reiterem el nostre suggeriment de prohibició de la utilització de motos aquàtiques a la ZEC ES5310030 Costa de Llevant.

21 - Apartat 6. Programa de seguiment. 6.1. Avaluació i revisió del pla de seguiment

Més enllà de plasmar-ho sobre la taula de seguiment, considerem que seria bo explicitar aquí que el pla serà revisat al cap de 6 anys. Suggerim també establir una **avaluació de seguiment a la meitat del període**.

22 - Apartat 6. Programa de seguiment. 6.6. Estat de conservació dels elements clau

Aquest apartat és fonamental, i presenta una mancança de calat derivada de la deficiència indicada a l'al·legació núm 2. Al text s'indiquen correctament els paràmetres que s'han de revisar per a l'avaluació de l'estat de conservació dels elements clau, però **prèviament no s'han establert en cap cas els objectius de conservació**, entesos, tal i com fixa la Llei 42/2007 i ja hem exposat anteriorment, com els "*niveles poblacionales de las diferentes especies así como superficie y calidad de los hábitats que debe tener un espacio para alcanzar un estado de conservación favorable*". **Sense objectius de conservació vàlids, no es podrà determinar objectivament l'estat de conservació dels elements clau**. A l'annex IV no s'estableixen objectius quantificats per als criteris d'èxit, i tampoc apareixen valors de referència inicial en molts de casos.

Per tot això sol·licita

Que siguin acceptades i incorporades les presents al·legacions

Rebi una cordial salutació.

Amadeu Corbera Jaume
President del GOB-Mallorca

Palma, a 20 de novembre de 2020

Hon. Sr. Conseller de Medi Ambient i Territori